

Out of Art – actuele outsider art/contemporary outsider art

Jan Heezen

Jan Heezen (1968) gelooft dat op sommige planeten ook levende wezens wonen. In zijn beeldend werk heerst vaak een mystieke sfeer. Vooral de landschappen suggereren meer dan je op het eerste gezicht waarneemt. Een doorkijkje tussen rotsen of water met daarachter een eindeloze verte verwijst naar het heelal, want “er is meer dan deze aarde”. Zijn fantasie gaat pas echt werken tijdens het schilderen. Soms voegt Heezen er als het al af is, nog een verhaal aan toe. Hij barst van de creativiteit en schilderen en tekenen bieden hem de rust in zijn hoofd waarnaar hij op zoek is. Sinds twee jaar heeft hij zijn opeenvolgende baantjes ingeruild voor het werken in de kunstwerkplaats van Galerie Atelier De Kaai in Goes. Voor het eerst voelt hij zich gelukkig.

Sneltekenaar bij de rechtbank

Jan Heezen werd in Rotterdam geboren en verhuisde later naar een dorpje in Zeeland. Zijn jeugd was niet makkelijk. Regelmatig kwam hij in vervelende situaties terecht. Om zijn angsten te bezweren pakte hij na school kleurpotloden en papier om te tekenen. Zo sloot hij zich af van de buitenwereld. Rust in zijn hoofd was het enige dat hij wilde. Zijn familie had niets met kunst maar hing af en toe wel een tekening van hem op. Tijdens de tekenlessen viel het de leraar op dat hij bijzonder mooi kon tekenen. Dat was ook eigenlijk het liefste dat Jan deed.

Zijn jeugddroom was sneltekenaar worden bij de rechtbank. Maar het leven besliste anders. Na zijn schooltijd werkte hij op een scheepswerf, bij de reinigingsdienst, als glazenwasser en was hij klusser en kok in een bejaardentehuis. De baantjes duurden nooit lang. Volgens Jan was het werkzame leven veel te serieus en saai. Bovendien werden de grapjes die hij maakte, niet gewaardeerd. Hij kleepte zich in die tijd in een gothic-stijl met alles erop en eraan. Piercings, kettingen en zware, lange oorbellen. Michael Jackson was zijn favoriete zanger en af en toe kleepte hij zich als diens grootste fan.

Na een zoektocht naar weer eens ander werk, leek het voor Jan beter vooral zijn talenten te ontplooiën. Hij meldde zich in 2009 aan bij De Kaai. Hij heeft “het geweten”, zegt hij. “Eens kom ik op een plek waar ik me gelukkig voel.” Zijn gothic-stijl heeft hij inmiddels achter zich gelaten. Hij “wil nu graag gewoon zijn” en dat betekent: zijn haar in de gel, een ring in zijn oor, meestal zwarte kleding gecombineerd met een lichtgrijs gilet en als het even kan, een grote zonnebril op.

Teveel ideeën

Vandaag bekijkt hij met kritische blik het doek waaraan hij gisteren begon. Twee gelijke bruingrijze wolkenkrabbers met veel ramen moeten het World Trade Center in New York voorstellen. “Ik wil ze weer tot leven brengen. Daarachter schilder ik het Vrijheidsbeeld. De nare herinnering aan dit gebeuren wil ik niet schilderen.” Hij heeft ideeën genoeg voor deze voorstelling, maar het wil niet goed lukken vandaag. Hij zucht en geeuwt. “Mijn dag is slecht gestart. Loebas de hond heeft mij wakker gehouden vannacht en daardoor heb ik mij verslapen.” Enkele jaren geleden haalde Jan de zwaar mishandelde hond met één oog uit het asiel. Hij zorgt er trouw voor. Toch zal het niet alleen de hond zijn die hem uit zijn slaap heeft gehouden. Het is ook te wijten aan de overdaad aan ideeën om iets op papier te zetten. “Ik zie scènes in mijn hoofd zoals ik die op het doek wil hebben, maar vaak zijn er meerdere beelden tegelijk die om voorrang strijden. Soms wordt het zo onrustig in mijn hoofd en dan word ik gedwongen een paar dagen vrij te nemen. Maar dat is niet zo’n goed idee want als ik een week niet werk, word ik gek omdat ik niet kan schilderen. Dan stapelen de ideeën zich nog meer op. Nu probeer ik, wanneer een idee opkomt, er zo snel mogelijk aan te beginnen zodat ik zoveel mogelijk met één onderwerp bezig ben en dat werkt het beste.”

Landschappen

Jans voorkeur gaat voornamelijk uit naar het tekenen van landschappen. Hij ziet een plaatje in een boek en dat zet zich vast in zijn hoofd. Daarna komen er allerlei ideeën in hem op om het landschap te veranderen. Zodanig, dat er soms niets meer van het origineel over blijft. Zijn landschappen bestonden aanvankelijk alleen uit dunne potloodlijnen. Met de tijd werden ze steeds complexer. Hij leerde zichzelf schilderen, experimenteerde met acrylverf en ontdekte hoe je diepte in het werk krijgt. Dat je met een paletmes meer beweging in de verflagen krijgt, vond hij een fantastische ervaring. Als de voorstelling in zijn hoofd op het doek niet “lukt”, geeft hij niet op totdat het beeld er toch aan beantwoordt. “Soms ligt het net zoals de woorden in je hoofd. Het ligt op het puntje van je tong en het lukt niet om het uit te spreken. Ik heb daarom ook geen enkele moeite om de mislukte voorstellingen over te schilderen. Het moet er uit zien zoals ik het bedenk en ik ga net zolang door tot het naar mijn zin is.”

Tijdens het schilderen ontstaat een verhaal in zijn hoofd. Bijvoorbeeld tijdens het schilderen van een rots uit de film

'Temple of Doom'. Heezen stelt zich voor dat er veel te halen valt binnen in die donkere grotten. Volgens hem zit het er vol met goud, diamanten en andere mooie gesteenten. "Daar komen boeven op af. Ze worden onmiddellijk gestraft en doodgemaakt en hun geraamtes blijven binnen in de donkere rotsen." Door wie zij doodgemaakt worden, is niet duidelijk voor Jan. "Het gebeurde al bij de Egyptenaren en nu zitten er overal boobytraps en valstrikken in de rotsen waar mensen aan gespietst worden." Bij het zien van de kleine skeletten en doodskoppen op een paal, voel je duidelijk dat er in dit schilderij iets lugubers wordt verbeeld. Het enige levende wezen is een zwemmende hond in een meertje onder de rotsen. Zijn kop net boven het water. Een ladder in het water wijst naar de rotsspleet waar je toegang hebt tot de binnenkant. Overweldigend is een ander schilderij uit de rotsenserie, getiteld De ontdekking. Tussen twee enorme rotsblokken bevindt zich een doorkijk naar de zee. Een eenzaam boompje groeit op de top. Vogels vliegen van de ene rots naar de andere. Een Engels zeilschip komt om de hoek varen. "Ik weet niet meer zo goed het verhaal bij dit schilderij. Het ontstond zomaar."

Babyplaneet

Jan Heezen experimenteert graag. Linosnijden was naast het schilderen en tekenen een nieuw gegeven. "Het is wel spannend' wanneer mijn uitgesneden tekening ingerold met verf ligt te wachten om door de drukpers gehaald te worden. Als een lino mislukt, dan ga ik hem bewerken met krijt of verf en dan komt er soms iets heel moois uit." Een van de lino's waarover hij met trots praat, is de Babyplaneet. In een blauwpaarse omgeving ligt een fijntjes getekende baby in de foetushouding. De cirkel om de baby verbeeldt de baarmoeder in de planeet. "Een van mijn begeleiders was zwanger. Ik keek naar haar zwangere buik en zag een babyplaneet binnen in de moeder. Ik tekende een baby in de baarmoeder. Niet in de moeder zelf, maar in de ruimte ver van de wereld op een babyplaneet. Op een van de afdrukken is de aardbol, de moederplaneet te zien. De babyplaneet kijkt naar de moederplaneet en groeit er langzaam naar toe. De andere afdrukken zijn zonder aardbol maar zij hoort er eigenlijk wel op te staan." Zijn overtuiging dat er meerdere wezens in de ruimte leven, wordt hier reëel verbeeld. Zijn fascinatie voor het heelal komt vooral tot uiting in het schilderij De planets. "Ik schilderde twee manen. Die bestaan, hoor. Een met veel kraters en een zoals je hem vanaf de aarde ziet." Het is een drukte van belang in de ruimte vol zwevende sterren, rotsblokken, manen en een lichtcirkel rond de planeet. Een satelliet vliegt rond de aardbol. De levende wezens waar Jan in gelooft, ontbreken.

De wolkenkrabbers

Het schilderij World Trade Center vordert gestaag. De kleur van de wolkenkrabbers is diverse keren veranderd. Het is nu grijsblauw en er branden lichtjes achter de ramen. Het Vrijheidsbeeld naast de gebouwen is bewerkt met een witte fineliner. "Met penseel was veel te grof", vindt Jan. De stilte van de nachtkou is bijna te voelen. De volle maan schijnt haar ijle licht dwars door de voorstelling heen. Van de verschrikkelijke gebeurtenissen die hier ooit plaats vonden, is niets te zien. Met het doorzichtige maanlicht op de twee gebouwen lijkt het eerder of er een sprookje te gebeuren staat. Heezen kijkt tevreden naar het beeld dat hij heeft geschilderd. "Ik heb het opnieuw laten leven."

Zijn volgende wens is het experimenteren met hout. Tijdens zijn werk op de scheepswerf hielp hij bij het repareren van boten. Allerlei houtsoorten gingen door zijn handen en het lijkt hem prachtig materiaal om er een kunstwerk van te maken. "Om in de stijl te blijven van de scheepswerf, de verbinding Kaai en scheepswerf horen bij elkaar", schreef hij op een nieuwjaarskaart naar het atelier. "Bedankt dat ik aan boord mocht komen, ik heb het reuze naar mijn zin tussen jullie..... Jan + Loebas de hond".

www.artotheek.be

Tekst: Phia Verstraete

